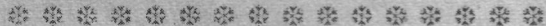

Поэт Миклай Казаковын шочмыжлан – 90 ий

15 январьыште марий калыкын йоратыме поэтше Миклай Казаковын шочмыжлан 90 ий темеш. Николай Ивановичым ужаш, поэзий нерген чон йўлен ойлымыжым колышташ мыла-мат логалын. Тидым мый пиаллан шот-лем. Тудын дене 1987 ийыште «Ямде-лий» газетын эртарыме юнкор слетыштыжо вашлийынам. Моло йоча се-мынак умша тарванылмыжым ончен, кажне шомакшым ушыш пышташ тыр-шенам. Илен-толын, ты кугу айдемын тыглай илышыште могай лиймыж, ту-дын лишыл енге нерген возаш тўна-лам манын, шонашат тоштын омыл. Но моткочак палыме шуэш. Тыгера-кын мый Миклай Казаковын пелашы-же филологий наука кандидат, доцент, калык просвещенийын отличникше В.Т.Тимофеева дене ужын кутыры-шым. Мутланымашнам, шижыда, шо-нем, йоратымаш тулын чўкталтмыж гыч тўналына.

«Мемнан рвезе жапна годым яллаште клуб мойн лийын огыл. Рвезе-ўдыр-влак ик тураш погы-нен, мутланеныт, мурен-куштеныт. Суан нерген колыныт гын, чумыр-ген, тудо ялыш каеныт. Меат, Кугу Шигаксола ўдыр-каче-влак Мак-сий Арка ялыш (Звенигово район,

лен. Миклай дене келшы-машнат туга-няк волгыдо, яндар ыле. Эсогыл са-рыш кайы-шаш йўдымат

В.Тимофеева ден
М.Казаков. Ялта,
1959 ий.

**“Шарне мыйым, Варя,
курным-курнымеш...”**

ме посна эртаренна: тудо – йол-

марий денат: тудо вес ўдырама-шым вашлийын да тидын нерген пелашыжлан возен колтен. Сал-

Шоленгер күндөм) сўан ончаш миенна. Тиде 1938 ий 18 августышто лийын. Керебеляк гыч куу сўан дене ўдырым кондышт. А оръеным кондымеке, родо-тукмыжо почеш толеш. Нунын коклаште Микляят лийын. Мурен-лўшкен шогымо жапыште тудо мемнан дека лишеме. Шигакола гыч улмынам пален налмеке, школна, директорна А.С.Ятманов (Мичурин-Азмекей) нерген йодышто. Вет «Ямде лий» газет редакцийыште ыштымыж годым мемнан дека толеден, школ илыш нерген газетые возен. Тыгерак, шижде, сўан калыкым коден, Казаков дене коктын кутыркален, уремышке лекна, ял мучко коштын савырынышна. Вара ик тенгылыш шична. Кас пеш лева ыле, саңдене жап кузе эртымымат шижын огынал. Тыге шондымын-вучыдымын палыме лийна. Тиддеч вара Шоленгер станцийыште вашлийна. Тудо Мичурин-Азмекей дека унала толын да Александр Степанович ден коктын поезд дене Йошкар-Олаш каят улмаш. А мый тунам каникул жапыште «Заготзерношто» счетоводлан ыштенам. Ятманов тунемем (Йошкар-Олаште Марий педрабфакаштыте тунемынам), илышем нерген йодышто, а Казаков шып колышт шогыш. Но вагоныш шичмыж годым шижде кидышкем кагаз лаштыкым кучыктыш. Тушто - серыш да «Тый шарнет мо?» лўман почеламут. Тыге келшаш тўнална».

Варвара Тимофеевна тиде почеламутым мыланем моткок ласкан лудын пуыш. А шкеже тудо жапысе картыкышкышт онча, семынже вуйжым рўзалтен колта. Вара, изиш шып лиймеке, каласыш: «Мемнан самырык жапна годым ўдыр ден каче коклаше келшынам яндар ламаш вўд гай лийын. Рвезе ен танже ончылно нимогай уда койшыым ончыктен огыл, йўратыме ўдыржым эн шергакан семын чыла шотыштат ара-

ме посна эртаерна. Тудо йолташыж, а мый шкена родо дене». Сар тўналме годым Миклай Казаков Совет Армиин салтакше лийын. Тудым лач Марий республикым ыштымылан 20 ий теммылан пўлеклалтше пайремыш Йошкар-Ола гыч комиссийын ўжмыж почеш 9 кечаш отпускыш колтеныт улмаш. Казаков 22 июнышто Йошкар-Олаш толын шуын. А Варвара Тимофеевна пайремыш «Спартак» спортобщество ўжын. Тыгеракын пайремым пырла эрта реныт. Но митинг пытымеке, трибуна гыч вучыдымын ойган уверх йонгалтын: «Сар тўналы!» Эрлашымак Казаков, Варяям ужде, частыш кудалын.

Илыш корно когыныштым кечкуш нангаен, кеч-кузе туржын гынат, нуно икте-весышт дене серышла гоч пенгыде кылым кученыт. (М.Казаковын серышыже-влакым В.Тимофеева «Ончыко» журналын 1997 ийысе 12-шо №-ыштыже савыктен. - Авт.) Ятыр почеламутшын икымыш лудшыжо Варвара Тимофеевна лийын.

1944 ийыште Йошкар-Олаште писатель-влакын погынымашышт эртен. Тушко поэт Миклай Казаковымат ўжыктеныт. Тиде амал дене вашлиймаш самырык туныктыш ден совет салтакым курымеш келшен илаш ик мужырыш ушен, Ынде йўратыме таңым огыл, а

22 январыште Морко районысо Кўчыкэнер клубышто Миклай Казаковын шочмыжлан 90 ий темме лўмеш пайрем лиеш. Тыгакак поэтын почеламутшым лудмо конкурс эрталатеш. Оргкомитет республикысе школла гыч тунемше-влакым тушко пагален ўжеш. Пайрем 11 шагатлан тўналеш.

йўратыме пелашым коден, Казаков сарыш каен.

«Умша тамлым, шинча моторым йўрата», - маныт калыкыште. Тиде ой ала-молан «творческий айдемылан утларак келшен толеш» манне шуэш. Вет творческий ен кеч-могай лектышыжымат моторлыклан пўлекла, да шкежат, шижде-годде, тудын кепшылышкыже логалеш. Тыгерак лийын самырык

палак ватан чон йўлен, кўрыштын гынат, тудо тореш лийын огыл, «Пилалан лийза» манын вашештен. Николай Иванович Йошкар-Олаш у пелашыж дене толын, но шукак илен шуктен огытыл, ватыже мўнгеш кудалын. Тунам адакат полшы кидым Варя шуялтен: уэш ушненыт, ик ўдырышт шочын.

«Шулмо шултышым уэш ушаш огеш лий манын арам огыл марий калык ойлен, - оила Варвара Тимофеевна. - Еш илышна пилалым конден ыш керт. Шургыде ваш кутырен келшен ойырлышна. Тудо вес ўдырамам дене ушнен илаш тўнале. Николай Иванович нерген нимо удамат ойлен ом керт, койшы-шоктышж дене пеш проста ыле. Нигунамат, нигуштат ны кугешнен, ны койышланен коштын огыл, кўраныме койшыжат уке ыле. Садланак дыр йолташыжат ятыр лийын. Эн лишыжже, эн пагалымыже Чалай Васлий, Василий Рожкин, Александр Мичурин-Азмекей, Анатолий Бик, Геннадий Матюковский, Василий Юксерн, Михаил Якимов. Лач подылаш йўратымыже эн куу тушманже лийын. Тидым нигунамат, нигуштат ойлен омыл ыле: тунам мемнан дене тиде черым эмлен огытыл, мый, Здравоохранений министерство гыч направленийим налым. Озан клиникыште ик тылзе эмлалт пўртылмек, эре возыш-возыш. Но кўргў вийже ик тылзылан гына ситыш».

М.Казаков Варяжлан колтымо 1939 ийысе фото шенгелан тыгай почеламутым возен: «Шарне иланем, шарне, Варя, курым-курымеш. Пашашкем пыштем ўнарым, кертме чоло, кеч мыняре, йолташем лўмеш. Каласет, ончен сўретым, «Да, поэт илен. Стихым возыш «винегретым». Все же моштыш, все же кертын шошко шўм ден йўрачен». Ынде кандашле кандаш ийым тема гынат, Варвара Тимофеевна шарна поэтым. Посна иленыт, но коклаштыш шинчалан койдымо аламогай кыл садикте улмаш, арам огыл Николай Ивановичын пытартыш гана шўлышым налмыж годым Варвара Тимофеевна пеленже лийын. Теве тыгае йўратымаш.